

М. БАСАРАБ, М. ТОКАР
(Ужгород)

КРАЙОВА „ПРОСВІТА”: ВІДРОДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇЇ СТАТУТНІ ДОКУМЕНТИ

Товариство “Просвіта” в Закарпатті має свою давню і славу історію. Створене у травні 1920 р. в Ужгороді, аж до вимушеної ліквідації в 1939 р. воно було об’єднувальним центром українців міжвоєнного Закарпаття, що входило у той час до складу Чехословацької Республіки. “Просвіта” акумулювала навколо себе кращих представників тогочасної інтелігенції, серед яких почесне місце займають Августин Волошин, Михайло і Юлій Брацайко, Степан Клочурак, Ірина Невицька, Дмитро Німчук, Федір та Юліан Реваї, Августин Штефан, Павло Яцко та багато ін. Поставлена перед просвітянами мета виражалася у культурному та економічному піднесенні народу, вихованні його у моральному і патріотичному дусі. Внаслідок різнопланової роботи “Просвіти” вдалося виконати поставлене перед собою завдання і виховати справжніх патріотів рідної землі, багато з котрих долучилися до державотворення у 1939 р. Карпатської України та її захисту від іноземних загарбників. Під час угорської окупації та в радянські часи життя “Просвіти” в Закарпатті було паралізоване, а ті, хто намагався бодай якимось чином сприяти відродженню просвітянських традицій і звичаїв жорстоко переслідувалися.

Лише в часи новітнього національно-культурного пробудження на українських землях на рубежі 80 – 90-х рр. ХХ ст. Сталися кардинальні суспільно-політичні зміни, що спричинили до повернення національно самобутніх джерел карпатського краю, дали можливість торкнутися незабутніх сторінок минулого. У цей час почали створюватися або відновлювати свою діяльність сотні товариств, союзів, об’єднань, які ставили за мету збереження і збагачення, насамперед, культурних цінностей, національних традицій тощо. Місце і роль крайової “Просвіти”, як правонаступниці “Просвіти” 20 – 30-х рр. ХХ ст., в цих процесах непересічні. Важливо, що вона сприяла усвідомленню країнами важливої для представників будь-якої нації основоположних засад розвитку самобутніх культур.

Щодо громадсько-політичної позиції крайової “Просвіти”, то вона носить загальноукраїнський державницький характер, а не автономно-регіональний, як вважають деякі сучасники. Така думка викликана, передусім, існуванням у краї ще однієї “Просвіти”, яка діє під організаційним дашком Всеукраїнського товариства, що у свою чергу з’явилося внаслідок об’єднання з Товариством української мови ім. Т.Шевченка. Об’єднання двох “Просвіт” в одну, на наш погляд, було б логічним хоча б з того боку, що обидві вони виконують однотипні завдання.

Джерельну базу теми складають оригінальні матеріали, що стосуються відродження товариства в Закарпатті, протоколи конференцій, звіт про діяльність, статутні основи організації. Зокрема, основна документація по відновленню діяльності крайової громадської організації “Просвіта” зосереджена в опублікованих “Матеріалах установчої конференції по відродженню на Закарпатті крайового товариства “Просвіта” [1, 2, 4 – 6]. Тут, також, подано перший варіант затвердженого на згаданих зборах “Статуту товариства “Просвіта”, який нами детально аналізується [8]. Ми використали і статут товариства пізнішої редакції, який зазнав певних змін і доповнень [7]. Важливу поточну інформацію про життєдіяльність громадської організації дає “Короткий звіт

про діяльність Закарпатського крайового культурно-освітнього товариства "Просвіта" з часу відродження (грудень 1990 – листопад 1997 рр.)" [3].

Слід виділити й як праці видані "Просвітою" [9 – 14, 16 – 19, 33 – 35, 40 – 48, 54], так і публікації, що висвітлюють її життєдіяльність [15, 49 – 53]. Так, серед просвітянських видань найбільшої уваги заслуговують щорічні "Календарі "Просвіти" [20 – 32] та "Наукові збірники товариства "Просвіта" в Ужгороді" [36 – 39]. Цінний матеріал про діяльність крайового товариства містять праці П.Федаки "Десять років відродженої "Просвіти" [50], М.Токаря "Коротка історія "Просвіти" в Сторожниці" [49] та ін.

Історична література розкриває причини відродження організації в Закарпатті, хід підготовки та проведення в життя бажання громадськості, левову частку якої становлять представники місцевої інтелігенції, створити потужне громадське об'єднання, яке б виступало своєрідним центром змагань українців краю за свої національні права, збереження і збагачення історичної, культурної та духовної спадщини. Як показав час, сподівання на просвітницьку місію "Просвіти", вважаємо, виправдало себе.

Статутні основи товариства, які закладені як базисні положення діяльності "Просвіти" дозволяють говорити про пріоритетність важливих у сучасних умовах тенденцій розвитку культурно-національних процесів.

Якщо культурно-освітній напрям є основоположним у роботі організації і цементує увагу на проведенні масових освідлюючих заходів, то громадсько-політична активність "Просвіти" виходить, насамперед, із сучасних вимог часу, що змушують реагувати на суспільно-політичні процеси в державі, на закріплення і відстоювання її демократичних засад тощо. Саме політичні процеси на рубежі 80 – 90-х рр. минулого століття сприяли появі багатьох національно-патріотичних і культурно-освітніх громадських організацій, серед яких "Просвіта" посідає далеко не останнє місце.

Роль "Просвіти" в суспільному житті Закарпаття визначається й тим, що участь у її роботі беруть представники різних громадсько-політичних переконань, члени різноманітних партій. Зокрема, в її лавах зосереджено й не поганий соціально-професійний потенціал, серед яких є політики, наукова і технічна інтелігенція, духовенство, педагоги, працівники культури, робітники і селяни. Специфіка їх поглядів зосереджена довкола досягнення інтеграційної мети – праця на благо процвітання національної культури, її чистоти, поширення серед молодого покоління.

Відродження діяльності культурно-освітньої громадської організації на Закарпатті нерозривно пов'язане з процесом національного пробудження всіх українців, їх боротьбою за державну незалежність. На рубежі 80 – 90-х рр. ХХ ст. по всій Україні відбувалися суспільно-політичні події, які вели до краху комуністичної системи і становлення нової, побудованої на загальноприйнятих демократичних засадах, політичної системи. Населення країни відповідально поставилося до далеконосного вибору, а тому з неабияким піднесенням взялося за відродження багатьох українських традицій, насамперед пов'язаних із культурно-просвітницькими підвалинами самобутнього народного життя. В Україні нове дихання отримали різноманітні товариства й громадські організації, які за основну мету ставили саме відродження, збереження та примноження духовного багатства українського народу.

Не стояли осторонь цих подій і жителі Закарпатської області. У процесі загальнонаціонального піднесення політично свідоме населення краю, серед якого найактивнішими були представники освітньо-наукової та технічної інтелігенції, духовенство, шкільна та студентська молодь, відразу ж взялося реалізовувати

багаторічні сподівання на вільне й незалежне суспільно-політичне життя, вмілого використання здобутків самобутньої національної культури тощо.

Згідно Постанови Ради Ужгородської територіальної організації Народного Руху України від 21 вересня 1990 р. планувалося проведення установчої конференції по відродженню на Закарпатті товариства „Просвіта” в м. Ужгороді 23 грудня 1990 р. [4, 3]. Зважаючи на те, що в національно-культурному житті Закарпаття розпочався процес активного духовного відродження, але організації, яка б об'єднала творчі зусилля інтелігенції, селян, робітників, студентів і школярів немає, та враховуючи досвід і традиції культурно-національних товариств 20-х – 30-х років ХХ ст., зокрема товариства „Просвіта”, – вказувалося в цьому документі, – є необхідністю відродити діяльність культурно-просвітницької громадської організації. Тоді ж було створено організаційний комітет по підготовці і проведенню установчої конференції у складі дванадцяти чоловік (М.Бандусяк, М.Басараб, Г.Божук, М.Джанда, В.Зілгалов, Ю.Керекеш, І.Коцур, Я.Мойшевич, В.Олашин, Ф.Сас, П.Федака, В.Шерегій) [4, 3 – 4]. Його очолив тодішній депутат Ужгородської міської Ради народних депутатів, кандидат історичних наук П.Федака. Крім того, було дано розпорядження розробити проект статуту товариства „Просвіта” й провести відповідну підготовчо-організаційну роботу щодо установчої конференції [4, 4].

Необхідно відмітити, що у цей час в Ужгороді під вмілою орудою молодих інтелігентів і студентів уже діяло міське товариство “Просвіта”. Свою діяльність воно розпочало у серпні – вересні 1989 р., організаційноєднавшись у лавах Народного Руху України. Молодь, серед якої найактивнішими були М.Басараб, А.Скрипка, В.Тегза, А.Федорішко, І.Мишанич, В.Свида, П.Береш, П.Кучер, Е.Шуфрич та ін., поставила перед собою непросте у той час завдання – розпочати просвітянську діяльність у краї шляхом проведення усвідомлюючих акцій. Перші кроки молодого гурту патріотів показали всю серйозність, з якою вони бралися до справи [20, 22].

Так, із жовтня 1989 р. просвітяни почали проводити регулярні, щотижневі зібрання – віче, місце народних зборів біля пам'ятного знаку Т.Шевченку на одній із набережних Ужгорода [20, 25]. 22 квітня 1990 р. вищеназваними активістами першої просвітянської організації, а також А.Вчорашньою, Л.Сиротою та іншими учасниками було проведено свято “День волі”, присвячене дню викупу із кріпосницької неволі Великого Кобзаря Тараса Шевченка [20, 25]. Ці та інші національно-просвітницькі акції мали важливий виховний та інтеграційний характер, особливо для молодого покоління, яке в силу тоталітарного тиску в багатьох сферах суспільного життя було позбавлене можливості знати й примножувати національні цінності й традиції. Діяльність згаданої групи молоді сприяла проведенню 18 травня 1990 р. установчої конференції Ужгородського товариства “Просвіта”. До її участі залучилися відомі в краї люди, зокрема один із діячів історичної “Просвіти” 20 – 30-х рр. минулого століття М.Бандусяк, український поет П.Скунць та багато інших. Головою товариства учасники конференції обрали тодішнього старшого редактора Центру народної творчості М.Басараба, а заступником – А.Федорішка, котрий займав посаду завідуючого відділом газети “Карпатський край”. До того ж, членами Ради міської “Просвіти” стали В.Свида, художник В.Тегза, старший методист товариства книголюбів А.Скрипка, секретар Народного Руху України А.Вчорашня, економіст В.Ньорба, голова Комітету української католицької молоді П.Береш, студент історичного факультету Ужгородського державного університету Е.Шуфрич [20, 24]. Організаційні документи були оформлені у вигляді визначених напрямів діяльності товариства. Ужгородське товариство “Просвіта” відкрито запрошувало до співпраці всі культурно-освітні та громадсько-політичні організації, що знаходилися на території

республіки і за кордоном. Лідери товариства формують першу просвітянську бібліотеку, проводять щотижневі Просвітянські зустрічі тощо.

Таким чином, ужгородський молодий актив просвітян провів важливу роботу і у плані підготовки місцевих жителів до факту необхідності й доцільності функціонування у краї культурно-просвітницької організації "Просвіта". Проте рівень організації вимагав у той час більш серйозної організаторської бази із залученням різних ресурсів закарпатців. Тому, очевидно, й була сформована група, що ставила за мету підготовку загально крайової конференції просвітян.

Згідно розробленого організаційним комітетом Оголошення про проведення установчої конференції вона повинна була відбутися в обласному Будинку культури профспілок Закарпаття у неділю 23 грудня 1990 р. У програмі вечора передбачалося освячення прапора і хоругви „Просвіти”, покладання вінків пам'яті до місць, пов'язаних з діяльністю „Просвіти” 20 – 30-х рр. ХХ ст., проведення самої конференції та святковий концерт [1, 6].

Делегатами установчої конференції по відновленню діяльності в краї товариства „Просвіта” стали 187 чоловік з міст Ужгорода й Мукачева, Берегівського, Березнянського, Виноградівського, Воловецького, Іршавського, Міжгірського, Мукачівського, Перечинського, Рахівського, Тячівського, Ужгородського, Хустського районів Закарпатської області. Цікаво, що за партійною приналежністю серед делегатів установчого зібрання тридцять чоловік перебувало у лавах Комуністичної партії Радянського Союзу (КПРС), двадцять двоє представляли Українську республіканську партію (УРП), четверо були членами Демократичної партії України (ДемПУ). Інші 116 чоловік заявили про свою позапартійність, а ще п'ятнадцять присутніх взагалі не вказали партійність [4, 41].

За освітнім рівнем серед делегатів переважали власники вищої освіти, яких нараховувалося сто десять чоловік. З них двадцять чотири мали науковий ступінь доктора і кандидата наук, що вказувало на високий інтелектуальний рівень учасників конференції. Незакінчену вищу освіту на момент проведення установчих зборів мали тринадцять чоловік, середню – сорок п'ять, а дев'ятнадцять чоловік не виявили бажання вказати свій освітній ценз [4, 41].

Цікаво, що за соціальним статусом показник учасників визначив серйозну перевагу інтелігенції – 133 чоловік. Вісімнадцять делегатів представляли робітників, одинадцять – пенсіонерів, шість – селян. Знову ж таки дев'ятнадцять чоловік не вказали свого соціального статусу [4,41].

На установчій конференції було обрано склад Ради Закарпатського крайового товариства "Просвіта". До неї увійшло сімнадцять чоловік, а згодом було кооптовано ще три. Головою товариства, серед запропонованих учасниками конференції трьох кандидатів (О.Пайкош, М.Тиводар, П.Федака), було обрано П.Федаку. Власне двоє перших претендентів зняли свої кандидатури, а тому наслідки голосування не були дивними (183 голоси "за", 4 – "утримались"). Заступниками голови товариства переважною більшістю голосів було обрано О.Пайкоша та В.Зубача [5, 115]. Таким чином, увесь склад Ради культурно-просвітницької організації набув такого вигляду: П.Федака, О.Пайкош, В.Зубач, Ф.Сас, Г.Божук, П.Рак, М.Тиводар, І.Коцур, І.Лопіт, В.Йосипчук, М.Басараб, А.Федорішко, І.Хланта, Й.Баглай, Ю.Галай, О.Борець, М.Вовк. Ревізійну комісію ухвалили у складі трьох чоловік. Її головою став М.Бандусяк, а членами В.Олашин та І.Луців [2, 91].

На установчій конференції крайової "Просвіти" було прийнято заключну Резолюцію, в якій визначено головні завдання Товариства [6, 93 – 96]. Також засуджувалися дії і вчинки тих посадових осіб і окремих державних установ, які носять

антиукраїнський характер, через що "Просвіта" вважає їх такими, що принижують національну гідність і честь корінного і основного етносу краю – українського.

Відродження діяльності товариства "Просвіта" у 1990 р. стало результатом боротьби місцевого населення Закарпаття за свої звичайні права відстоювати і примножувати культурні й духовні надбання через призму чіткої національної громадсько-політичної позиції і прояву патріотичних змагань на всеукраїнському фоні. Тому, одним із перших проявів, що вказував на серйозність підходу до реалізації запланованого стала структурно-організаційна робота товариства та її статутно-програмне обґрунтування.

Статут Закарпатського крайового культурно-просвітницького товариства "Просвіта" було затверджено на установчій конференції громадської організації 23 грудня 1990 р. [8, 97]. Його основу склали вісім розділів, перший з яких ("Загальні положення") складався з п'яти пунктів. У них зокрема вказувалося, що "Просвіта" – це "добровільна самодіяльна культурно-освітня громадська організація, яка є спадкоємцем і продовжувачем традицій товариства "Просвіта" 1920 – 1938 років" [8, 97]. Це означає, що товариство носить суто автономний характер і не підпадає під юрисдикцію жодної подібної громадської організації в Україні. Її відновлення спричинилося внаслідок тимчасової (в період угорської окупації та радянські часи) заборони. У змісті статуту проголошувалася життєдіяльність товариства на засадах демократії, гласності, самоврядування, свободи слова, свободи совісті тощо. Участь у його роботі можуть брати громадяни без будь-яких соціальних, національних, релігійних чи партійних обмежень. "Просвіта" за статутом виявляє вільні взаємодії з державними і профспілковими органами, громадсько-політичними, культурно-освітніми, мистецькими, науковими та іншими об'єднаннями.

Другий розділ – "Завдання і основні напрями діяльності товариства" – визначав серед основних завдань збереження, розвиток і примноження культурних надбань краю, наукове вивчення історії і культури, організація пошукової роботи й експедицій, наукових конференцій та національних свят тощо [8, 98]. До того ж, згідно до існуючого законодавства товариству надається право проводити видавничу діяльність (на сьогоднішній день товариством видано понад півсотні видань) [31, 229].

Серед основних напрямів діяльності "Просвіта" згідно статуту мала намір створити цілу мережу драматичних гуртків, театральних, хорових, танцювальних, хореографічних колективів, а також музеїв народної архітектури, спортивних та інших культурно-освітніх молодіжних організацій. Важливим в організаційній роботі просвітяни вважають організацію в Ужгороді народознавчого центру, власного наукового архіву і бібліотеки.

Щодо господарської діяльності, то у Другому розділі статуту зазначено, що товариство спирається на поширення економічної освіти і відродження народних промислів та ремесел [8, 98].

У своїй діяльності "Просвіта" також спирається на тісні контакти і співпрацю в галузі культури із спорідненими громадськими організаціями і товариствами на Україні і за кордоном, у тому числі і з українською діаспорою.

Третій розділ статуту детально знайомить із членством у товаристві. Зокрема, у першому пункті зазначається, що членом "Просвіти" може стати кожний громадянин України та інших держав з 16-тирічного віку, який визнає статут і бере участь у його роботі. Більше того, членами товариства можуть бути і юридичні особи такі як підприємства, установи, колгоспи, кооперативи, що сприяють життєдіяльності "Просвіти" [8, 99]. Окремим пунктом виділено пояснення щодо почесного членства, статус якого надається особам, що відзначилися особливими заслугами у відродженні і

розвитку національної культури. Існує також відповідне правило (механізм) вступу до лав товариства.

Права і обов'язки членів "Просвіти" (Четвертий розділ) стосується як внутрішньої організації роботи, так і в стосунках із органами державної влади та інших організацій [8, 99 – 100].

Структуру товариства (П'ятий розділ) згідно статуту складають Рада Товариства, проблемні та фахові комісії, районні та міські філії-організації, первинні осередки, кооперативи, видавництва, творчі колективи тощо [8, 100].

Шостий розділ, що має назву "Керівні органи Товариства та контроль за його діяльністю", є найзмістовнішим у статуті. Згідно нього, вищим органом самоврядування товариства є з'їзд (загальні збори, конференція), який обирає Раду і керівні органи, затверджує звіти, рішення, програму. Відповідні положення стосуються діяльності Ради Товариства, Правління Товариства, ревізійної комісії, первинних та фахових осередків [8, 100 – 104].

Розділ "Матеріальна і фінансова база та майно товариства" вказує про відповідальність організації за збереження наданих у його користування та придбаних матеріальних цінностей, будов і приміщень та дотримання порядку їх користування. Кошти товариства, згідно статуту, створюються за рахунок членських внесків та добровільних грошових внесків, пожертвувань іноземних громадян і організацій [8, 104 – 105].

Останній розділ затвердженого на установчій конференції статуту ("Правовий статус, Символи Товариства") характеризує організацію як юридичну особу з правом укладати угоди та інші правові акти. Щодо організаційної атрибутики, то до неї віднесли: синьо-золотистий прапор, "хоругву із символічним зображенням на ній книги і сонця та емблему встановленого взірця". Цікаво, що спершу у статуті було вказано про синьо-жовтий прапор. Але обліковиком змінив назву прапора на синьо-золотистий під час реєстрації статуту 21 квітня 1991 р. [8, 105 – 106].

26 грудня 1992 р. на звітно-виборчій конференції товариства до статуту було внесено доповнення і зміни, а сам документ зареєстровано управлінням юстиції Закарпатської області державної адміністрації 12 листопада 1993 р. (Свідчення №025) [7]. Згідно останнього статуту структура товариства базується за виробничо-територіальним принципом, що визначає формування осередків за місцем роботи або проживання.

Місцезнаходження керівних органів "Просвіти" теж визначалося статутом (Дев'ятий розділ). Вони розташовані у приміщенні Народного Дому "Просвіти" в Ужгороді на площі В.Гренджі-Донського (номер будинку 3).

Загальний аналіз статуту товариства вказує на культурно-освітню цілеспрямованість і структурно-організаційну розбудову організації.

А роль і факт існування Закарпатського крайового культурно-освітнього товариства "Просвіта" в сучасній історії в цілому є позитивним моментом, має важливе значення для розвитку суспільства, суспільних відносин і, що найголовніше, для збереження національно-культурних цінностей українського народу.

1. Запрошення і програма роботи конференції по відродженню товариства "Просвіта" // Матеріали установчої конференції по відродженню на Закарпатті крайового товариства "Просвіта". – Ужгород, 1991. – С.6 – 8.
2. Керівництво (Рада, ревізійна комісія), обрана конференцією // Матеріали установчої конференції по відродженню на Закарпатті крайового товариства "Просвіта". – Ужгород, 1991. – С.91 – 92.

3. Короткий звіт про діяльність Закарпатського крайового культурно-освітнього товариства „Просвіта” з часу відродження (грудень 1990 – листопад 1997 рр.). – Ужгород, 1997. – 16 с.
4. Постанова Ради Ужгородської територіальної організації Народного Руху України від 21 вересня 1990 р. “Про проведення в м. Ужгороді конференції по відродженню на Закарпатті товариства “Просвіта” // Матеріали установчої конференції по відродженню на Закарпатті крайового товариства “Просвіта”. – Ужгород, 1991. – С.3 – 4.
5. Протокол конференції // Матеріали установчої конференції по відродженню на Закарпатті крайового товариства “Просвіта”. – Ужгород, 1991. – С.107 – 120.
6. Резолюція конференції // Матеріали установчої конференції по відродженню на Закарпатті крайового товариства “Просвіта”. – Ужгород, 1991. – С.93 – 96.
7. Статут Закарпатського крайового культурно-освітнього товариства „Просвіта”. – Ужгород, 1997. – 16 с.
8. Статут товариства “Просвіта” // Матеріали установчої конференції по відродженню на Закарпатті крайового товариства “Просвіта”. – Ужгород, 1991. – С.97 – 106.
9. Баглай Й. Людські долі і людські покликання. – Ужгород, 1997. – 90 с.
10. Баглай Й. „Мрія з далекої юності...”: (До 80-річчя Ганни Божук). – Ужгород, 1999. – 24 с.
11. Баглай Й. Перший художник-декоратор „Руського театру” товариства „Просвіта” в Ужгороді: (До 100-річчя від дня народження Миколи Кричевського). – Ужгород, 1998. – 16 с.
12. Баглай Й. У вирі українського національного пробудження: (До 115-ої річниці від дня народження видатного актора, диригента, педагога в Карпатському краї Івана Трухлого). – Ужгород, 1999. – 24 с.
13. Баглай Й. Українська пісня над Карпатами: (До 80-річчя заснування Закарпатського крайового товариства „Просвіта”). – Ужгород, 2000. – 44с.
14. Белей Л. Ім'я для дитини в українській родині: Словник-довідник. – Ужгород, 1993. – 114 с.
15. Гренджа-Донський В. Величний Всепросвітянський з'їзд 17.10.1937 в Ужгороді. Маніфест до українського народу Підкарпаття. – Ужгород, 1997. – 34 с.
16. Гурзан М. Нарис історії села Дубрівка Ужгородського району. – Ужгород, 1999. – 80 с.
17. Довганич О. В тенетах „СМЕРШу”: Репресовані діячі Карпатської України. – Ужгород, 2002. – 60 с.
18. За рідне слово: Полеміка з русофілами (факсимільне видання 1937 р.). – Ужгород, 1990. – 104 с.
19. Йосип Баглай: Бібліографічний покажчик. Театрознавство і театральна критика. – Ужгород, 2002. – 32 с.
20. Календар „Просвіти” на 1991 рік. – Ужгород, 1991. – 108 с.
21. Календар „Просвіти” на 1993 рік. – Ужгород, 1993. – 140 с.
22. Календар „Просвіти” на 1994 рік. – Ужгород, 1994. – 184 с.
23. Календар „Просвіти” на 1995 рік. – Ужгород, 1995. – 196 с.
24. Календар „Просвіти” на 1996 рік. – Ужгород, 1996. – 194 с.
25. Календар „Просвіти” на 1997 рік. – Ужгород, 1997. – 198 с.
26. Календар „Просвіти” на 1998 рік. – Ужгород, 1998. – 200 с.
27. Календар „Просвіти” на 1999 рік. – Ужгород, 1998. – 232 с.
28. Календар „Просвіти” на 2000 рік. – Ужгород, 2000. – 208 с.
29. Календар „Просвіти” на 2001 рік. – Ужгород, 2001. – 258 с.

30. Календар „Просвіти” на 2002 рік. – Ужгород, 2002. – 236 с.
31. Календар „Просвіти” на 2003 рік. – Ужгород, 2003. – 236 с.
32. Календар „Просвіти” на 2004 рік. – Ужгород, 2004. – 224 с.
33. Мамине серце: Українські народні героїко-фантастичні казки. – Ужгород, 1993. – 282 с. „Моя дорога завжди була українською”: (Відзначення у Народному Домі 70-річчя Йосипа Баглая). – Ужгород, 2002. – 40 с.
34. Маріан Токар: Біобібліографічний покажчик. – Ужгород, 2003. – 84 с.
35. Народні пісні українців Боснії, Хорватії, Воєводини. – Ужгород, 1997. – 228 с.
36. Науковий збірник товариства „Просвіта” в Ужгороді. – Ужгород, 1996. – Річник I (XV). – 246 с.
37. Науковий збірник товариства „Просвіта” в Ужгороді. – Ужгород, 1999. – Річник II – III (XVI – XVII). – 128 с.
38. Науковий збірник товариства „Просвіта” в Ужгороді. – Ужгород, 2000. – Річник IV (XVIII). – 316 с.
39. Науковий збірник товариства „Просвіта” в Ужгороді. – Ужгород, 2003. – Річник V (IX). – 316 с.
40. Павло Михайлович Федака: Бібліографічний покажчик до 50-річчя від дня народження. – Ужгород, 1995. – 196 с.
41. Панця О. Хустський замок: Історичний нарис. – Ужгород, 1998. – 44 с.
42. Пачовський В. Щедрівка „Просвіти”: Першим загальним зборам товариства „Просвіта” в Ужгороді 1920 року (факсимільне видання). – Ужгород, 1995.
43. Розумниця: Українські народні казки. – Ужгород, 1992. – 252 с.
44. Січові пісні. – Ужгород, 1990. – 120 с.
45. Слово коліски нашої: Бібліографія праць Володимира Гнатюка про Карпатську Русь-Україну. – Ужгород, 1991. – 32 с.
46. Тези III науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Олександра Маркуша. – Ужгород – Хуст, 1991. – 113 с.
47. Токар М. За покликом серця: (До 100-річчя від дня народження Андрія Міньо). – Ужгород, 1998. – 60 с.
48. Токар М. Сторожниця: Сторінки історії суспільного та духовного життя. – Ужгород: Карпати, 1999. – 126 с.
49. Токар М. Коротка історія „Просвіти” в Сторожниці. – Ужгород, 2000. – 36 с.
50. Федака П. Десять років відродженої „Просвіти”. – Ужгород, 2000. – 44 с.
51. Федака П. Нарис історії товариства „Просвіта” Карпатської Русі-України. – Ужгород, 1991. – 54 с.
52. Федака П. Пам’ять рідної землі: Народнознавчі статті і нариси. – Ужгород, 1996. – 326 с.
53. Федака П. Правда про Народний Дім товариства „Просвіта”. – Ужгород, 1992. – 400 с.
54. Федака Павло П. Народна культура українців Закарпаття на сторінках періодичних видань краю 80-х років XIX – першій половині 40-х років XX ст. – Ужгород, 2002. – 112 с.

SUMMARY

V. Basarab, M. Tokar. Regional “Prosvita”: revival of the organization and its regulations documents.

Article is analysing the compound process of revival of the Regional “Prosvita” at the end of the 1980-ies. Authors prove that “Prosvita” was made on the base of the association which worked during the middle war period.